

Misijska duhovnost i salezijanske misije. Primjer don Danka Litrića

Teklić, Anđela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:868920>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

ANĐELA TEKLIĆ

MISIJSKA DUHOVNOST I SALEZIJANSKE MISIJE
PRIMJER DON DANKA LITRIĆA

DIPLOMSKI RAD

iz Misiologije

kod prof. dr. sc. Ante Mateljana

Split, 2024.

SADRŽAJ

UVOD	4
1. Duhovnost misionara	5
1.1. Duhovnost misionara prema dekretu <i>Ad gentes</i>	5
1.2. Duhovnost misionara prema pobudnici <i>Evangelii nuntiandi</i>	7
1.3. Duhovnost misionara prema enciklici <i>Redemptoris missio</i>	8
1.4. Duhovnost misionara prema enciklici <i>Evangelii gaudium</i>	9
1.5. Duhovnost misionara prema enciklici <i>Frateli tutti</i>	11
2. Sv. Ivan Bosco i salezijanske misije	13
2.1. Sv. Ivan Bosco i salecijanski red	13
2.2. Pedagoški principi sv. Ivana Bosca	15
2.3. Širenje salezijanskog reda	17
2.4. Salezijanske misije	19
2.5. Salezijanci u Hrvatskoj	22
3. Don Danko Litrić - četrdeset godina u misijama	25
3.1. Teškoće, borbe i radosti jednog misionara	25
3.2. Iskustvo rata u Ruandi	27
PRILOZI:	
I. Razgovor sa don Dankom Litrićem	29
II. Razgovor sa don Ivanom Soldom	33
III. Razgovor sa don Ivanom Dvoračekom	39
ZAKLJUČAK	41
LITERATURA	43

SAŽETAK

Duhovnost misionara naglašava osobni odnos s Bogom kao izvor snage, svetost kroz sakramente i služenje siromašnima. Bitna je inkulturacija evanđelja, tj. prilagodba različitim kulturama, te suradnja s lokalnim crkvama i zajednicama za uspješno poslanje i djelovanje. Sveti Ivan Bosco posvetio je život radu s mladima, posebno onima u potrebi, razvijajući preventivni sustav temeljen na ljubavi i razumijevanju. Osnivanjem salezijanskog reda omogućio je da se njegova misija širi globalno, posebno kroz odgojne, obrazovne i humanitarne ustanove. Don Danko Litrić u Ruandi je primjer kako misionarstvo nadilazi samo širenje vjere, postajući most između kultura i jezika te sredstvo pomirenja i obnove. Tijekom genocida 1994., don Danko je ostao vjeran svom poslanju, ostavljajući trajan utjecaj na misionarsku zajednicu u Ruandi. Misionarski rad obuhvaća vjersku, duhovnu, socijalnu i materijalnu dimenziju, naglašavajući da služenje nije samo širenje vjere, već i cjelovita briga za zajednicu.

Ključne riječi: duhovnost misionara, osobni odnos s Bogom, don Ivan Bosco, salezijanski red, preventivni sustav, don Danko Litrić, Ruanda, genocid

UVOD

Salezijanski red, utemeljen od strane sv. Ivana Bosca, odigrao je važnu ulogu u širenju kršćanskih vrijednosti i podršci marginaliziranim skupinama diljem svijeta. Ovaj diplomski rad usmjeren je prikazu života i djela sv. Ivana Bosca, povijesti Salezijanskog reda i njegovih misija, te duhovnosti koja nadahnjuje misionare u njihovom svakodnevnom radu.

U prvom poglavlju fokusiram se na duhovnost misionara, analizirajući je kroz prizmu ključnih enciklika i crkvenih dokumenata, a to su *Ad Gentes*, *Evangelii Nuntiandi*, *Redemptoris Missio*, *Evangelii Gaudium* i *Fratelli Tutti*. Ove enciklike pružaju teološki okvir i smjernice za razumijevanje misionarskog poziva i duhovnosti, nudeći uvid u temeljne vrijednosti i principe koje misionari primjenjuju u svom životu i radu.

Drugo poglavlje posvećeno je sv. Ivanu Boscu i salezijancima. Prikazat ću život sv. Ivana Bosca, od njegovih skromnih početaka do osnivanja Salezijanskog reda. Njegovi pedagoški principi, koji su postali temelj salezijanske filozofije, bit će detaljnije obrađeni. Povijest Salezijanskog reda pruža pregled osnivanja i rane povijesti, globalne ekspanzije te utjecaja i nasljeđa koje je red ostavio na svjetskoj razini.

Treće poglavlje posvećeno je don Danku Litriću, salezijanskom misionaru s bogatim četrdesetogodišnjim iskustvom. Njegov put od početka salezijanskog života do misijskog rada u Ruandi bit će posvjedočen njegovim djelima i zapisima. Posebno je naglašeno iskustvo rata u Ruandi i izazovi s kojima se don Danko Litrić suočavao. Kroz osvrt na njegovu knjigu i osobni razgovor, dobit će se dublji uvid u teškoće, borbe i radosti koje prate jednog misionara.

1. DUHOVNOST MISIONARA

1.1. Duhovnost misionara prema dekretu *Ad gentes*

*Ad gentes*¹ je dekret o misijskoj djelatnosti Crkve koji je donesen na Drugom vatikanskom saboru 1965. godine. Naziv dokumenta dolazi od latinskih riječi koje znače "prema narodima" ili "narodima", što odražava njegovu svrhu – usmjeravanje Crkve u njenom misijskom poslanju prema svim narodima svijeta „jer je Crkva od Boga poslana svim narodima da bude univerzalni sakrament spasenja.“² Dekret *Ad gentes* je jako važan dokument za razumijevanje i organiziranje katoličke misionarske djelatnosti.

Misionari su pozvani od Boga da sudjeluju u njegovom poslanju spasenja jer je On „htio da ih učini narodom u kome će njegovi sinovi koji su bili raspršeni sabrati u jedno.“³ To nije samo zadatak, već duboki duhovni poziv koji zahtijeva posvećenost i predanost Božjoj volji. Dokument naglašava da su misionari posebno pozvani biti svjedoci Kristove ljubavi i radosti evanđelja. Podsjeća da je „kršćanska ljubav ona koja se uistinu proteže na sve, bez obzira na rasu, socijalni položaj ili vjeru; ona ne očekuje nikakav probitak ili zahvalnost.“⁴

Duhovnost misionara temelji se na osobnoj svetosti. Misionar „neka bude uvjeren da je poslušnost osobita krepost slugе Kristova.“⁵ Oni trebaju biti ljudi molitve, posvećenosti i svetog života kako bi autentično svjedočili evanđelje. Dokument ističe važnost osobne pobožnosti i unutarnje snage koja dolazi iz bliskog odnosa s Bogom. Zato kaže: „Neka svi znaju da je njihova prva i najpreča dužnost glede širenja vjere to da duboko žive kršćanski život.“⁶

Euharistija je središte duhovnog života misionara. Redovito sudjelovanje u euharistijskom slavlju i primanje sakramenata daje misionarima snagu i milost potrebnu za njihovo poslanje. Kroz euharistiju, misionari se povezuju s Kristom na poseban način, dobivajući

¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Ad gentes. Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve*, u: Drugi vatikanski koncil. Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008. (dalje: AG).

² AG, br. 1.

³ Usp. Iv 11, 52.

⁴ AG, br. 12.

⁵ AG, br. 24.

⁶ AG, br. 36.

duhovnu hranu koja ih jača u svakodnevnim izazovima. Sakramenti su ključni za održavanje njihovog duhovnog zdravlja i snage, dajući im potrebnu podršku za zahtjevnu misijsku službu.

Duhovnost misionara uključuje sposobnost prilagodbe evanđelja različitim kulturama bez promjene njegove suštine. Misionari trebaju poštovati, razumjeti i uključiti se u kulture naroda kojima služe, kako bi evanđelje bilo jasno i relevantno za te ljude jer „da bi oni to svjedočanstvo o Kristu mogli plodonosno dati neka se s poštovanjem i ljubavlju povezuju s tim ljudima.“⁷

Misionarska duhovnost uključuje suradnju i zajedništvo. Misionari trebaju raditi zajedno, dijeliti resurse i podržavati jedni druge u svom radu. To se odnosi kako na suradnju među samim misionarima, tako i na suradnju s lokalnim crkvama i zajednicama. „Zajedno sa Sekretarijom za jedinstvo kršćana neka (Crkva) traži puteve i sredstva kako bi se pripravila i uredila bratska suradnja i suživljenosti s misijskim pothvatima drugih kršćana, zajednica, da se koliko je moguće ukloni sablazan podijeljenosti.“⁸ *Ad Gentes* naglašava važnost zajedničkog rada i međusobne pomoći u duhovnom i pastoralnom djelovanju kako bi se postigli bolji rezultati i osigurala učinkovitija misijska služba, pa stoga „svi vjernici imaju surađivati u misijskom apostolatu.“⁹

Misionari moraju biti spremni nositi križ i suočiti se s različitim poteškoćama, progonima i patnjama. Njihova duhovnost oblikovana je Kristovim križem, što znači da crpe svoju snagu iz Kristove patnje i uskrsnuća. Ovo uključuje spremnost na osobne žrtve i trpljenje u službi drugih i za širenje evanđelja. Drugim riječima, misionari su pozvani izdržati teške trenutke i patnje kao dio svog poslanja, vjerujući da će njihova žrtva pomoći u širenju Božje poruke.

Duhovnost misionara izražava se kroz ljubav prema drugima. Ova ljubav treba biti bezuvjetna i sveobuhvatna, poput Božje ljubavi prema cijelom svijetu. Dakle, misionari trebaju pružati pomoć i podršku svima bez obzira na njihove okolnosti, odražavajući Kristovu ljubav u svom djelovanju i odnosima s drugima.

⁷ AG, br. 11.

⁸ AG, br. 29.

⁹ AG, br. 35.

1.2. Duhovnost misionara prema pobudnici *Evangelii nuntiandi*¹⁰

Evangelii nuntiandi je apostolska pobudnica koju je 1975. godine, kao postsinodalnu pobudnicu objavio papa Pavao VI. Ova pobudnica je iznimno važan dokument za razumijevanje misionarskog poslanja Crkve i kako evangelizacija treba biti provedena u suvremenom kontekstu. U dokumentu su razrađeni ključni principi za širenje kršćanske vjere i način na koji Crkva treba pristupiti svojim misijskim zadaćama odnosno „kako *Navještati evanđelje* ljudima našeg vremena, koji su puni nade, a u isto vrijeme pritisnuti strahom i tjeskobom.“¹¹

Evanđelje treba biti u središtu misionarskog poslanja. To znači da misionari moraju usmjeriti svoje snage na prenošenje Kristove poruke spasenja ljudima. Glavni cilj njihovog misionarskog rada je širenje evanđelja, jer je to temelj njihovog poslanja i osnovna svrha njihovog angažmana i prisutnosti u ovom svijetu. „Još jednom želimo potvrditi da zadaća naviještanja Evanđelja svima ljudima tvori temeljno poslanje Crkve, zadaću i poslanje što uslijed velikih promjena u suvremenom društvu postaju sve hitniji.¹² Evangelizirati nije lagano jer je to jedan proces koji traje i koji uključuje različite elemente u evangelizaciji kao „obnovu čovječanstva, svjedočenje, izričiti navještaj, pristanak srca, ulazak u zajednicu, primanje znakova, apostolsko djelovanje.“¹³ Svaki dio njihovog misionarskog djelovanja trebao bi biti usklađen sa središnjom misijom, kako bi Kristova poruka mogla doseći što veći broj ljudi i donijeti im spasenje.

Misionari trebaju imati dubok osobni odnos s Isusom Kristom jer je to egzistencijalno za njihovo svjedočenje i rad. Ovaj bliski odnos s Kristom pruža im snagu i sigurnost potrebnu za učinkovito prenošenje njegove radosne vijesti. Tek kada su misionari povezani s Isusom Kristom na osoban način, mogu istinski razumjeti i živjeti njegovu poruku, što im omogućuje da je autentično i uvjerljivo dijele s drugima pa „njih stoga Petar s pravom

¹⁰ PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi, Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976. (dalje: EN).

¹¹ EN, br. 1.

¹² EN, br. 14.

¹³ EN, br. 24.

naziva 'narodom stečenim da naviješta silna djela'.¹⁴ Bez tog dubokog odnosa, njihova sposobnost da svjedoče i prenose Kristovu poruku može biti oslabljena.

Redovito sudjelovanje u molitvi i sakramentima također je ključno za duhovni život misionara. To pruža misionarima potrebnu hranu za dušu, jačajući njihov odnos s Bogom i obnavljajući njihovu vjeru. Kroz molitvu i primanje sakramenata, misionari dobivaju duhovnu snagu i milost koja im pomaže u ispunjavanju njihovog poslanja. To nisu samo rutinski obredi, već važan izvor duhovne snage i podrške koja ih održava u vjeri i omogućuje im da ustraju u svom misionarskom radu. „Doista, uloga je evangelizacije da tako odgaja u vjeri kako bi svaki kršćanin doživljavao sakramente uistinu kao sakramente vjere, a ne da ih prima pasivno ili da ih samo podnosi.”¹⁵

Misionari su pozvani služiti ljudima, posebno onima koji su siromašni, zanemareni ili marginalizirani. Prema dokumentu, njihovo djelovanje uključuje konkretno pomaganje i brigu za ljude, što je njihov način na koji svjedoče Kristovu ljubav. „Kakva je to ljubav? Više no ljubav odgojitelja, to je očinska ljubav; dapače, majčinska.”¹⁶ Kroz ovu praktičnu službu i brigu, misionari ne samo da pomažu siromašnima i marginaliziranima, već također pokazuju kako se Kristova poruka može živjeti u svakodnevicu. Služba drugima nije samo dio njihova poslanja, već i način na koji istinski izražavaju Kristovu ljubav, prisutnost i blizinu u svijetu.

Misionari trebaju prilagoditi evanđelje različitim kulturama, poštujući i razumijevajući specifičnosti tih kultura. Inkulturacija pomaže da poruka evanđelja bude relevantna i prihvaćena u različitim kontekstima. Prilagodba evanđelja na način koji uvažava kulturne razlike omogućava da se Kristova poruka učinkovitije i dublje ukorijeni u različitim zajednicama, čime se povećava njezina jasnoća i utjecaj.

Suradnja i zajedništvo s drugim misionarima i lokalnim zajednicama ključni su za plodonosno misionarsko poslanje. Rad u zajedništvu omogućava dijeljenje resursa, iskustava i podrške, što je neizostavno za učinkovito provođenje misionarske službe. Ova međusobna suradnja ne samo da jača misionarski rad, već također pomaže u izgradnji

¹⁴ EN, br. 13.

¹⁵ EN, br. 48.

¹⁶ EN, br. 79.

snažnijih i povezanijih zajednica, čime se doprinosi širenju Kristove poruke. „Dakle, sva je Crkva pozvana da evangelizira, a ipak u njezinu krilu imamo različite evangelizacijske zadaće koje valja izvršiti. Ta različitost službi u jedinstvu istog poslanja bogatstvo je i ljepota same evangelizacije.“¹⁷

Misionari trebaju živjeti svoj kršćanski poziv dosljedno i uvjerljivo. Njihov osobni život i ponašanje trebaju biti u skladu s onim što propovijedaju, kako bi njihovo svjedočenje imalo stvaran utjecaj na druge. Na taj način, kroz osobni primjer, misionari mogu autentično prenijeti poruku spasenja i inspirirati druge da slijede isti Put. Njihova dosljednost u životu i djelovanju ključna je za vjerodostojnost njihove misije i utjecaj na zajednicu jer „Crkva će dakle evangelizirati svijet ponajprvo svojim ponašanjem, svojim životom, tj. življenim svjedočanstvom svoje vjernosti Gospodinu Isusu, svjedočanstvom života i predanosti, slobodom pred silama ovog svijeta, jednom riječi svetošću.“¹⁸

1.3. Duhovnost misionare prema enciklici *Redemptoris missio*¹⁹

Enciklika *Redemptoris missio*, koju je papa Ivan Pavao II. objavio 1990. godine, duboko se bavi temom misionarskog poslanja Crkve. Na početku enciklike Papa napominje kako se Crkva nalazi tek na početku evangeliziranja naroda i misijskog djelovanja: „Misija Krista Otkupitelja, povjerena Crkvi, još je daleko od svog ispunjenja.“²⁰ Prema enciklici *Redemptoris missio*, duhovnost misionara temelji se na dubokom osobnom odnosu s Kristom, koji je središte svega što misionar čini. Krist je izvor snage i inspiracije, a misionari su pozvani dijeliti Njegovu ljubav i poruku spasenja s cijelim svijetom. Papa odgovornost i zahtjevnost misionarske službe izražava u jednoj izazovnoj tvrdnji na koncu same enciklike kad kaže da je „pravi misionar svetac.“²¹

Misionari ne djeluju sami, već kao dio Crkve. Njihova duhovnost je ukorijenjena u zajednici vjernika, kroz molitvu, sakramente i vjernost crkvenom učenju. Oni su produžena

¹⁷ EN, br. 66.

¹⁸ EN, br. 41.

¹⁹ IVAN PAVAO II., *Redemptoris missio*, Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990. (dalje: RM).

²⁰ RM, br. 1.

²¹ RM, br. 90.

ruka Crkve u svijetu. Krist povjerava misije ljudima, no „glavni protagonista je Duh Sveti“²², što znači da ljudi „primaju poslanje u Duhu Svetomu“²³ što govori da misije nisu isključivo i na prvom mjestu plod ljudskih kompetencija nego snagu crpe „na snazi Uskrsloga.“²⁴

Otvorenost prema ljudima različitih vjera i kultura ključna je u misionarskom poslanju. Dijalogu i poštovanju posvećuje se posebna pažnja, a misionari su pozvani promicati mir i pravdu, uvažavajući dostojanstvo i slobodu svakog čovjeka. Marija je uzor misionarima zbog svoje potpune predanosti Bogu. Njezin primjer poslušnosti Božjoj volji i predanosti služenju drugima služi kao nadahnuće za misionare u njihovom radu.

Misionarska duhovnost najjasnije se očituje kroz svakodnevni život. Misionari svjedoče Evanđelje ne samo riječima, već i djelima, kroz ljubav, skromnost i nesebično služenje. Pozvani su „živjeti u potpunoj poučljivosti Duhu Svetomu“²⁵ i u „potpunom jedinstvu s Kristom“²⁶ odnosno ljubiti Crkvu i ljude kao što je Krist to činio. Njihovo poslanje je donijeti Kristovu poruku svim narodima, ostajući vjerni duhovnim temeljima svog poziva.

1.4. Duhovnost misionara prema enciklici *Evangelii gaudium*²⁷

Evangelii gaudium, enciklika pape Franje, naglašava radost evanđelja kao srž misionarske duhovnosti jer „u toj temeljnoj srži blista ljepota Božje spasiteljske ljubavi očitovane u Isusu Kristu umrlom i uskrsnom.“²⁸ Enciklika je napisana s ciljem „predlaganja smjernica koje mogu u čitavoj Crkvi poteknuti i usmjeravati novu etapu evangelizacije, punu žara i vitalnosti.“²⁹ Misionari su pozvani živjeti i prenositi ovu radost, koja proizlazi iz osobnog susreta s Kristom. Snaga i motivacija da prenose Evanđelje i u teškim uvjetima temelji se

²² RM, br. 21.

²³ RM, br. 22.

²⁴ RM, br. 23.

²⁵ RM, br. 88.

²⁶ RM, br. 87.

²⁷ PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium, Radost evanđelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015. (dalje: EG).

²⁸ EG, br. 39.

²⁹ EG, str. 18.

na Isusovom misijskom nalogu: „Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam zapovijedio.“³⁰

Misionari su također pozvani da budu "u izlasku" – uvijek spremni napustiti vlastitu udobnost i krenuti prema periferijama, gdje su najpotrebniji „jer iz naše vjere u Krista, koji je postao siromašan i koji je uvijek blizak siromašnima i isključenima, proizlazi briga za cjelovit razvoj najzanemarenijih članova društva“.³¹ Njihovo poslanje nije statično, već dinamično i usmjereno prema onima koji su na margini društva, gdje se Kristova ljubav najviše očituje.

Enciklika naglašava važnost solidarnosti i suosjećanja jer „to evanđeosko mjerilo podsjeća nas da je Krist u sebi sjedinio sve: nebo i zemlju, Boga i čovjeka, tijelo i duh, osobu i društvo.“³² Misionari trebaju biti bliski s ljudima, osobito s onima koji pate, te dijeliti njihove radosti i tuge jer „na taj način otkrivaju težnje, bogatstvo i ograničenosti, načine molitve, ljubavi i doživljavanja života kao značajke određene ljudske skupine.“³³ Kroz ovo suosjećanje, misionari postaju autentični svjedoci Evanđelja, a ne samo poznavatelji Evanđelja „jer nije mu dosta poznavati jezični i egzegetski vid.“³⁴

Duhovnost misionara prema *Evangelii gaudium* temelji se i na poniznosti. Ponizni i nježni kao Marija „u kojoj vidimo da poniznost i nježnost nisu vrline slabih, već jakih, koji nemaju potrebu za tim da loše postupaju s drugima kako bi se osjećati važnima.“³⁵ Papa Franjo poziva misionare da priznaju vlastite slabosti i nesavršenosti, te da se oslanjaju na Božju milost. Misionar „mora razviti veliku osobnu prisnost s Božjom riječju“.³⁶ Ova svijest o vlastitoj slabosti vodi prema istinskoj poniznosti, koja je ključna za autentično služenje. Na koncu, *Evangelii gaudium* poziva misionare da ne budu pesimisti ili zarobljeni negativnošću, već da zrače nadom i povjerenjem u Božje djelovanje u svijetu. Radost, suosjećanje, poniznost i nada čine temelj duhovnosti svakog misionara koji se vodi načelima ove enciklike.

³⁰ Mt 28, 19-20.

³¹ EG, br. 186.

³² EG, br. 229.

³³ EG, br. 154.

³⁴ EG, br. 149.

³⁵ EG, br. 288.

³⁶ EG, br. 149.

1.5. Duhovnost misionara prema enciklici *Fratelli tutti*³⁷

Enciklika *Fratelli tutti* naglašava univerzalno bratstvo i socijalno prijateljstvo kao temelj misionarske duhovnosti, „kao ljubav koja nadilazi sve zemljopisne i prostorne prepreke.“³⁸ Misionari su pozvani živjeti i promicati te vrijednosti u svom poslanju, gradeći mostove između ljudi različitih kultura, vjera i uvjerenja. „Velika mi je želja da u ovom vremenu, koje nam je dano živjeti, prepoznamo dostojanstvo svakog čovjeka i u svim izazovima iznova oživimo sveopću težnju za bratstvom, među svima: „Ovo je prekrasna tajna koja nam omogućava sanjati i učiniti svoj život lijepom avanturom. Nitko se ne može sam uhvatiti u koštac sa životom.“³⁹

Jedan od ključnih aspekata misionarske duhovnosti prema *Fratelli tutti* je težnja za stvaranjem zajedništva i jedinstva jer „bratstvo može dati pozitivan doprinos slobodi i jednakosti.“⁴⁰ Misionari su pozvani biti graditelji mira tako što se bore protiv podjela u zajednici, sukoba i nepravdi. Njihovo djelovanje i njihova duhovnost uključuje rad na pomirenju i stvaranju prostora za dijalog, u kojem se prepoznaje dostojanstvo svake osobe jer „svako ljudsko biće ima pravo na dostojanstven život i cjelovit razvoj, i nijedna država ne može poricati to temeljno pravo.“⁴¹

Enciklika također ističe važnost solidarnosti i suosjećanja. Misionari su pozvani biti blizu s onima koji su marginalizirani, siromašni i isključeni. Suosjećanje i spremnost na služenje drugima su temeljne karakteristike misionarske duhovnosti. Papa Franjo poziva nas na temelje vjere koji se kriju u nadi koja nam „govori o jednoj stvarnosti koja je duboko usađena u čovjekovo srce, neovisno o konkretnim okolnostima i povijesnim uvjetovanostima u kojima živi.“⁴²

³⁷ PAPA FRANJO, *Fratelli tutti, Enciklika o bratstvu i socijalnom prijateljstvu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2021. (dalje: FT).

³⁸ Usp. FT, br. 203.

³⁹ FT, str. 9.

⁴⁰ FT, br. 103.

⁴¹ FT, br. 107.

⁴² FT, br. 55.

Duhovnost misionara prema *Fratelli tutti* također uključuje brigu za opće dobro. Misionari su pozvani raditi na izgradnji pravednijeg i solidarnijeg društva, u kojem se svi osjećaju prihvaćenima i poštovanima. Ova briga za zajednički dom i odgovornost za sve ljude potiče misionare na djelovanje u duhu društvene pravde. „Preduvjet za tu političku ljubav je razvijen društveni osjećaj koji nadilazi svaki individualistički mentalitet: „socijalna ljubav čini da ljubimo opće dobro i da zaista idemo za dobrom svih osoba, promatrajući ih ne samo pojedinačno, nego i u društvenoj dimenziji koja ih ujedinjuje.“⁴³

U konačnici, *Fratelli tutti* poziva misionare da šire kulturu susreta, u kojoj se njeguju odnosi utemeljeni na ljubavi, poštovanju i razumijevanju. Misionarska duhovnost, prema ovoj enciklici, sastoji se u svakodnevnom življenju bratstva i prijateljstva, u službi Božjem kraljevstvu koje obuhvaća sve ljude. „Te okolnosti pomažu shvatiti vrijednost prispodobe o Samarijancu: ljubavi je nevažno dolazi li ranjeni brat odavde ili odande, jer „ljubav kida okove koji nas jedne od drugih odvajaju i dijele, gradeći mostove. Ljubav nam omogućuje graditi jednu veliku obitelj u kojoj se svi možemo osjećati kao kod kuće.“⁴⁴

⁴³ FT, br. 182.

⁴⁴ FT, br. 184.

2. SV. IVAN BOSCO I SALEZIJANSKE MISIJE

2.1. Sv. Ivan Bosco i Salezijanski red

Ivan Bosco (don Bosco) poznat je kao odgojitelj mladih i „utemeljitelj crkvene družbe – salezijanaca i salezijanki (Kćeri Marijine) i svetac Katoličke Crkve. Rođen je u Italiji, nedaleko od Torina 1815. godine kao najmlađe dijete u seljačkoj i siromašnoj obitelji”.⁴⁵ Kada je imao samo dvije godine preminuo mu je otac. U devetoj godini života usnuo je san koji mu je odredio život. „Sanjao je da je blizu kuće s velikim dvorištem gdje se igralo mnoštvo dječaka. Mogao se čuti smijeh dječaka, ali i psovke. Kada je don Bosco čuo te psovke, razljutio se i nasrnio je na dječake. Tada se pojavio muškarac u blistavoj, dostojanstvenoj odjeći. Toliko je sjajio da ga nije bilo moguće gledati. Muškarac se don Boscu obratio imenom i postavio ga vođom tih dječaka. Rekao mu je kako im mora govoriti o ružnoći i gadosti grijeha i kako ih treba pridobiti za svoje prijatelje blagošću i ljubaznošću. Dječaci su se prestali naguravati i psovati i okružili su čovjeka u dostojanstvenoj odjeći. Don Bosco je smatrao nemogućim ispuniti zadatak koji mu je muškarac zadao, a on mu je odgovorio da će mu dati učiteljicu koja će ga naučiti mudrosti. Naposljetku, muškarac se predstavio don Boscu kao sin žene koju don Bosco pozdravlja tri puta dnevno te da će njegovo ime saznati od njegove majke. Tada se pojavi veličanstvena žena ogrnuta plaštem. Žena je rekla devetogodišnjem dječaku da se osvrne oko sebe i pogleda kako su se dječaci razbjegli. Umjesto dječaka vidio je koze, mačke, medvjede i mnogobrojne druge životinje. Žena ga je uputila rekavši mu da je to njegovo polje na kojem će morati raditi. Ono što će se dogoditi životinjama koje su trenutno tamo to će događati i mnogobrojnoj djeci, rekla mu je. U tom trenutku, umjesto divljih životinja u polju se stvore pitomi jaganjci koji kao da radosno poskakuju oko onog gospodina i gospođe. Don Bosco se prepadne i počne plakati te zamoli ženu da mu govori jasnije jer ništa ne razumije. Ona ga utješi i kaže mu da će sve razumjeti kada dođe vrijeme za to.

⁴⁵ GOLUBOVIĆ, A., POLEGUBIĆ, F., BENO, J., *Suvremenost pedagogije djelotvorne ljubavi sv. Ivana don Bosca, Riječki teološki časopis*, 47 (2016.) 1, str. 137.

Izrekavši te riječi, don Bosco se probudi iz sna.⁴⁶ Ovaj san smatra se „programom salezijanskoga preventivnog djelovanja i izraz salezijanske duhovnosti.“⁴⁷

Godine 1824. devetogodišnji Ivan kreće u prvi razred osnovne škole. “Prije nego je krenuo u treći razred kao jedanaestogodišnjak bio je prisiljen krenuti u potragu za poslom daleko od svoga doma. Jedino što je ponio sa sobom bile su dvije majice, dvije knjige i komad kruha. Dječak dolazi na imanje obitelji Moglia. Na imanju radi od jutra do večeri. Kada god bi imao slobodan trenutak Ivan bi čitao knjige koje je ponio sa sobom. Imao je veliku želju postati svećenikom. S četrnaest godina Ivan se vraća kući i nastavlja školovanje. Kao dvadesetogodišnjak odlučuje otići u sjemenište. S dvadeset šest godina postaje svećenik. 5. lipnja 1841. godine nadbiskup Torina polaže ruke na glavu Ivana Bosca i zaziva Duha Svetoga da ga posveti za svećenika. Nakon nekoliko minuta Ivan Bosco služi svoju prvu Svetu Misu. Postao je don Bosco.“⁴⁸

Don Boscov rad s mladima započeo je na svetkovinu Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije 1841. kada upoznaje Bartolomeja Garelija, dječaka koji je bio siročić. Broj mladića iz dana u dan sve više je rastao stoga je don Bosco otvorio poznati Oratorij. 31. siječnja 1888. Ivan Bosco izgovorio je posljednje riječi svojoj salezijanskoj družbi: "Činimo dobro svima, a nikome zlo! Recite mojim dječacima da ih čekam u raj".⁴⁹ Don Bosco je iza sebe ostavio mnoga djela među kojima su: „Družba s tri ogranka: Salezijanci, Kćeri Marije Pomoćnice, Salezijanski suradnici, na desetke oratorija, kuća, zavoda i nekoliko misijskih postaja, pomagao je gradnju crkve Srca Isusova u Rimu, crkve sv. Ivana Evanđelista u Vallecrosiji i svetišta Marije Pomoćnice u Torinu.“⁵⁰

Nakon godina rada s mladima u Torinu, sv. Ivan Bosco osjetio je potrebu za osnivanjem ustanove ili institucije koja bi nastavila njegov rad i omogućila širenje njegove misije i vizije diljem svijeta. Tako je 1859. godine osnovao Salezijanski red, nazvan prema sv. Franji Saleškom, s kojim je dijelio iste ideale i vizije. Osnivanje Salezijanskog reda

⁴⁶ DRAGIČEVIĆ, D. (ur.), *Don Bosco - Kratki životopis*, Split, Hrvatska salezijanska provincija, Split, 2013., str. 17.

⁴⁷ RUFFINATTO, P., 2007., Ivan Bosco, promicatelj života pomoću odgojnog djelovanja, *Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih*, 29 (2007.) 3, str. 210.

⁴⁸ DRAGIČEVIĆ, D. (ur.), 2013., *Don Bosco - Kratki životopis*, str. 24.

⁴⁹ GOLUBOVIĆ, A., POLEGUBIĆ, F., BENO, J., *Suvremenost pedagogije djelotvorne ljubavi sv. Ivana don Bosca*, str. 140.

⁵⁰ STOJIC, A., *Don Bosco: svetac mladenačke radosti*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2008., str. 56.

predstavljalo je značajan korak u Boscovom životu i u razvoju njegove pedagoške filozofije. Red nije bio samo obična redovnička zajednica; bila je to dinamična sredina koja je za cilj imala pružiti obrazovanje, duhovnu formaciju i skrb za mlade, posebno siromašne i zapuštene. „Godine Gospodnje 1859., dana 18. prosinca, u ovome Oratoriju sv. Franje Saleškog, u sobi svećenika Ivana Bosca, u 9 sati navečer, sastali su se on (Ivan Bosco), svećenik Viktor Alasonatti, klerici: đakon Anđelo Savio, subđakon Mihovil Rua, Ivan Cagliero, Gio Battista Francesia (...) i mladić Alojzije Chiapale. Svi žele s istim ciljem i jednodušno promicati i čuvati duh istinske ljubavi koja se traži u djelu oratorija za napuštenu i ugroženu mladež koja se u ovim nevoljnim vremenima na tisuću načina zavodi na štetu društva i uvlači u bezbožnost i nevjeru.“⁵¹

Salezijanci su se brzo proširili diljem Italije i Europe, otvarajući škole, internate, oratorije i domove za mlade. Njihov pristup odgoju temeljio se na preventivnom sustavu koji je razvio sam Bosco. Umjesto kažnjavanja i strogih disciplinskih mjera, preventivni sustav naglašavao je ljubaznost, razumijevanje i izgradnju povjerenja između odgajatelja i mladih. Cilj je bio spriječiti nastanak problema kroz pozitivno usmjeravanje i poticanje pozitivnog ponašanja. Salezijanski red ubrzo je privukao mnoge mlade muškarce koji su bili inspirirani Boscovom vizijom i posvećeni radu s mladima. Njihova briga i pažnja prema mladima postala je prepoznatljiva diljem svijeta, a Salezijanci su se proširili na gotovo svaki kontinent. Osnivanje Salezijanskog reda nije samo označilo početak jedne redovničke zajednice, već je predstavljalo i nastavak Boscovog života i njegove misije. Red je postao instrument koji je omogućio Boscu da nastavi svoj rad i utječe na živote mnogih mladih ljudi diljem svijeta. „Kako za Don Bosca tako i za svakog salezijanca, osobno zvanje spojeno je sa zvanjem zajednice, nositeljice karizme i odgovorne za poslanje.“⁵²

2.2. Pedagoški principi don Ivana Bosca

Pedagoški principi sv. Ivana Bosca temelj su njegovog revolucionarnog pristupa odgoju mladih. Bosco je razvio svoj pristup odgoju, poznat kao *Preventivni sustav*, koji je postao središnji dio njegove pedagoške filozofije i prakse.

⁵¹ Šutalo, T (prir.), *Don Bosco i njegovo djelo*, Salezijanski izvori 1, Salesiana, Zagreb, 2024., str. 170.

⁵² *Odgoj don Boscovih salezijanaca*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 2002., str. 14.

Don Boscov *Preventivni sustav* nije bio usmjeren na kažnjavanje nego na prevenciju problema. Umjesto da reagira na negativno ponašanje mladih, Bosco je nastojao stvoriti okruženje u kojem bi mladi bili poticani na pozitivno ponašanje. Taj sustav bio je utemeljen na razumijevanju, ljubaznosti i vjeri, a cilj mu je bio spriječiti nastanak problema prije nego što se pojave. „U četrdeset godina rada s mladima don Bosco nikada nikoga nije kaznio. Uz Božju pomoć vršio je svoju dužnost, ali i postizao ono što je želio. Praksa preventivnog sustava odražava se u riječima sv. Pavla koji kaže: Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, svemu se nada, sve podnosi.“⁵³

Vjerovao je u važnost razumijevanja i suosjećanja prema mladima. Umjesto da osuđuje njihovo ponašanje, nastojao je shvatiti njihove potrebe, težnje i probleme. Njegova ljubaznost i empatija omogućili su mu izgradnju povjerenja s mladima i stvaranje pozitivne atmosfere u kojoj su se osjećali prihvaćeno i podržano.

Don Bosco je promovirao aktivno učenje kroz rad i igru. Organizirao je razne aktivnosti poput sportskih natjecanja, izleta, glazbenih i dramskih predstava kako bi mladi mogli razviti svoje talente i interese. Kroz ove aktivnosti mladi su, osim što su stjecali znanje i vještine, razvijali i pozitivne vrijednosti poput timskog rada, suradnje i poštovanja. „Don Boscovov preventivni sustav nudi cjelokupan odgoj jer koristi metode kojima se razvijaju zdravlje, znanost i svetost mladih. Zdravlje uključuje građanski odgoj i ljudski interes, znanost znanstveni odgoj i kulturni interes, a svetost moralni odgoj i duhovni interes.“⁵⁴

Sam je bio pozitivan uzor mladima svojim primjerom života i posvećenošću radu s njima. Njegova predanost, strpljenje i ljubav prema mladima bili su inspiracija za mnoge. Bosco je živio ono što je propovijedao, te je svojim primjerom poticao mlade da slijede put dobrote, vjere i ljubavi prema bližnjima.

Ovi pedagoški principi sv. Ivana Bosca nisu samo oblikovali njegov rad s mladima tijekom njegovog života, već su i ostavili trajan utjecaj na području odgoja i obrazovanja diljem svijeta. Njegova filozofija i odgojne metode i danas inspiriraju odgajatelje i učitelje širom

⁵³ KURKUT, M. (ur.), 2013., *Don Bosco – preventivni sustav*, Hrvatska salezijanska provincija, Split 2013., str. 43.

⁵⁴ GOLUBOVIĆ, A., POLEGUBIĆ, F., BENO, J., 2016., *Suvremenost pedagogije djelotvorne ljubavi sv. Ivana don Bosca*, str. 153.

svijeta. "Prema don Boscu, odgojen i savjestan čovjek je čovjek - građanin i vjernik koji slijedi ideal novog čovjeka izraženog u osobi Isusa Krista."⁵⁵

2.2. Širenje salezijanskog reda

Osnivanje Salezijanskog reda predstavlja prekretnicu u povijesti crkvenog odgoja mladih. Sv. Ivan Bosco, inspiriran svojom ljubavlju prema mladima i svetim Franjom Saleškim, osnovao je red 18. prosinca 1859. godine u Torinu, Italija. U početku, red je brojao samo nekoliko članova, no Bosco je okupio grupu mladića koji su dijelili njegovu viziju i entuzijazam za rad s mladima. Rani rad Salezijanskog reda usmjeren je na osnivanje škola, oratorija i drugih ustanova koje su pružale obrazovanje i duhovnu podršku mladima, posebno onima koji su bili siromašni i zapušteni. Boscov preventivni sustav odgoja, koji je naglašavao ljubaznost, razumijevanje i prevenciju problema, postao je temelj rada reda. Nakon prvih uspjeha u Italiji, Salezijanski red brzo se proširio diljem Europe i svijeta, šireći svoju misiju obrazovanja, duhovnosti i skrbi za mlade. Osnivanje reda nije samo označilo početak jedne redovničke zajednice, već je predstavljalo i nastavak Boscovog života i njegove misije, ostavljajući dubok i trajan trag u životima mnogih mladih ljudi diljem svijeta.

Globalna ekspanzija Salezijanskog reda označila je hrabro putovanje salezijanskih misionara u nepoznate krajeve kako bi proširili Boscovu viziju ljubavi i brige prema mladima. Nakon početnih uspjeha u Italiji, Salezijanski red proširio se po Europi, osnivajući škole, internate i druge ustanove za mlade. U zemljama poput Francuske, Španjolske, Njemačke i drugih, salezijanski misionari djelovali su s ciljem pružanja obrazovanja i duhovne podrške mladima, bilo da su bili siromašni, iz radničke klase ili iz drugih društvenih slojeva.

Salezijanski red brzo je prešao i granice Europe te se proširio na druge kontinente. Misionari su krenuli na putovanja diljem Azije, Afrike, Amerike i Australije, donoseći svoju misiju obrazovanja i duhovnosti u različite dijelove svijeta. Njihov rad obuhvatio je

⁵⁵ Silov, M., 2014., Pedagoške ideje don Bosca, Makarenka i Neilla, Zagreb, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 44. str

osnivanje škola, sirotišta, internata, tehničkih škola i drugih ustanova koje su bile prilagođene lokalnim potrebama i uvjetima.

Salezijanski misionari prilagodili su svoje metode i pristupe lokalnim kulturama, jezicima i običajima. Razumijevajući važnost uvažavanja različitosti i poštivanja lokalnih tradicija, salezijanci su razvijali programe i aktivnosti koji su bili relevantni i korisni za mlade u tim područjima. Njihov cilj bio je promicati cjeloviti razvoj pojedinaca i zajednica, poštujući njihov identitet i dostojanstvo. Kroz svoj rad diljem svijeta, Salezijanski red ostavio je trajan pečat u povijesti Crkve i društva, prepoznat kao pokretač pozitivnih promjena u životima mnogih mladih ljudi.

Salezijanski red ostavlja dubok i sveobuhvatan utjecaj na Crkvu kao instituciju i njena područja djelovanja. Kroz svoju dugogodišnju povijest posvećenosti obrazovanju, odgoju mladih i humanitarnoj djelatnosti, Salezijanci su postali nezaobilazna produžena ruka Crkve u ostvarivanju njezinih misijskih ciljeva. Njihova mreža škola, internata, sirotišta i socijalnih ustanova pruža kvalitetno obrazovanje i duhovnu podršku mladima diljem svijeta, osnažujući ih za izgradnju bolje budućnosti.

Pedagoški model Salezijanskog reda, poznat kao preventivni sustav, postao je prepoznat i cijenjen na globalnoj razini, ističući važnost ljubaznosti, razumijevanja i prevencije problema u odgoju mladih. Salezijanski misionari također su ključni za širenje kršćanske vjere i duhovnog rasta, dosežući različite kulture i kontinente te potičući izgradnju duhovne zajednice među ljudima diljem svijeta.

Njihov humanitarni rad, posvećen pružanju pomoći najranjivijima u društvu, predstavlja putokaz solidarnosti i ljubavi, potičući Crkvu i društvo na aktivno sudjelovanje u borbi protiv siromaštva, nepravde i socijalnih problema. U tom kontekstu, Salezijanski red je slika Kristove ljubavi i brige za najpotrebnije među nama.

Možemo spomenuti i neke konkretne aktivnosti koji prikazuju djelovanje Salezijanskog reda diljem svijeta. Nakon razornog potresa koji je pogodio Haiti, Salezijanski red odmah je pokrenuo humanitarnu akciju za pomoć žrtvama. Salezijanci su organizirali hitne timove za pružanje medicinske skrbi, distribuciju hrane, vode i osnovnih potrepština, te obnovu infrastrukture poput škola i sirotišta.

Salezijanci su aktivno sudjelovali u rehabilitaciji i resocijalizaciji djece vojnika u ratom pogođenim područjima Afrike poput Sudana, Demokratske Republike Kongo i Ugande. Njihovi programi pružaju psihološku podršku, obrazovanje i profesionalnu rehabilitaciju mladima koji su bili žrtve oružanih sukoba.

Salezijanci diljem svijeta osnivaju i upravljaju sirotištima, domovima za napuštenu djecu i centrima za mlade u riziku. Primjerice, Don Bosco Boys Home u Indiji pruža sigurno utočište, obrazovanje i skrb za dječake koji su bili zanemareni ili napušteni.

2.3. Povijest salezijanskih misija

Početak salezijanskog misijskog djelovanja krajem 19. stoljeća u Argentini predstavlja važan korak u širenju salezijanske misije širom svijeta. Kada su salezijanci počeli svoje misijsko djelovanje u Argentini, fokus im je bio na evangelizaciji i obrazovanju domorodačkih naroda. Ova misijska aktivnost temeljila se na idealima svetog Ivana Bosca, koji je naglašavao važnost obrazovanja i kršćanskog odgoja mladih, posebno onih koji su bili marginalizirani ili zapostavljeni. U početku, salezijanci su se suočili s mnogim izazovima dok su pokušavali uspostaviti svoje misije među domorodačkim narodima Argentine. To su uključivalo jezične i kulturne barijere, kao i otpor ili nepovjerenje lokalnog stanovništva prema stranim misionarima. Međutim, njihova predanost i upornost omogućili su im postupno osvajanje povjerenja i uspostavljanje bliskih odnosa s lokalnom zajednicom. Kroz salezijanske misije, domorodački narodi dobili su priliku za obrazovanje, kako u vjerskim aspektima, tako i u praktičnim vještinama potrebnim za svakodnevni život. Salezijanci su osnovali škole, internate i druge obrazovne ustanove kako bi pružili kvalitetno obrazovanje mladima, često kombinirajući formalno obrazovanje s vjerskim poučavanjem i praktičnim treningom. Osim toga, salezijanski misionari su pružali i druge oblike pomoći lokalnoj zajednici, kao što su medicinska skrb, izgradnja infrastrukture i podrška u ostalim aspektima društvenog života. Njihova misija nije bila samo evangelizacija, već i promicanje cjelovitog razvoja ljudskog bića, uzimajući u obzir duhovne, obrazovne, zdravstvene i socijalne potrebe naroda. Salezijanske misije u Argentini predstavljale su početak dugogodišnjeg angažmana salezijanskog reda u

misijском раду širom svijeta, istovremeno odražavajući njihovu posvećenost služenju najpotrebnijima i ostvarivanju Božje ljubavi među ljudima.

Tijekom 20. stoljeća, Salezijanski red proširio se na gotovo sve kontinente, uspostavljajući misijske postaje u Aziji, Africi, Americi i Australiji. Ovo širenje omogućilo je salezijanskom radu da dopre do različitih kultura, jezika i tradicija, prilagođavajući se lokalnim potrebama i uvjetima. Salezijanske misije i dalje su se temeljile na idealima sv. Ivana Bosca, s naglaskom na obrazovanju i odgoju mladih. Salezijanci su osnivali škole, tehničke centre, internate i druge obrazovne ustanove kako bi pružili mladima priliku za stjecanje znanja, vještina i moralnih vrijednosti potrebnih za uspješan život. Pored obrazovanja, salezijanske misije također su se angažirale u humanitarnom radu i socijalnim inicijativama. Salezijanci su pružali pomoć siromašnima, izbjeglicama, bolesnima i ostalima u potrebi, te su se borili protiv socijalnih nepravdi i ekonomske marginalizacije. Salezijanci su nastavili svoj rad s mladima u riziku, pružajući podršku i zaštitu onima koji su izloženi različitim oblicima zlostavljanja, siromaštva, ovisnosti ili kriminala. Kroz programe prevencije, rehabilitacije i reintegracije, salezijanski misionari nastojali su pružiti mladima priliku za bolji život. Salezijanske misije tijekom 20. stoljeća razvile su čvrste odnose suradnje s lokalnim crkvama, vlastima i ostalim organizacijama civilnog društva. Ova suradnja omogućila je salezijanskim misionarima da djeluju u skladu s lokalnim potrebama i prioritetima, te da ostvare veći utjecaj na zajednice koje služe.

Suvremene salezijanske misije obuhvaćaju niz konkretnih projekata i inicijativa širom svijeta, usmjerenih na obrazovanje, socijalnu pomoć, evangelizaciju i druge oblike podrške mladima i ranjivim skupinama.

Obrazovne ustanove u Africi:

- Tehnička škola Don Bosco u Lusaki, Zambija
- Don Bosco College u Dodomi, Tanzanija

Centri za djecu ulice i siročad:

- Salesian Mission in Freetown, Sierra Leone
- Don Bosco Ashalayam u Kalkuti, Indija

Podrška migrantima i izbjeglicama:

- Don Bosco Refugee Services u Palermu, Italija
- Don Bosco Mission u Kakumi, Kenija

Programi za mlade u riziku:

- Don Bosco Youth Center u Sao Paulu, Brazil
- Don Bosco Youth Services u Manili, Filipini

Humanitarne inicijative i pomoć u krizama:

- Don Bosco Aid During Natural Disasters
- Don Bosco Relief Efforts During COVID-19 Pandemic

Kroz ove i mnoge druge konkretne inicijative, salezijanske misije nastavljaju svoju misiju služenja najpotrebnijima i pružanja podrške mladima širom svijeta suočenima s različitim izazovima suvremenog društva. Suvremene salezijanske misije suočavaju se s brojnim izazovima dok nastoje ostvariti svoju misiju u poslanju mladih diljem svijeta. Sekularizacija i gubitak vjerske pripadnosti predstavljaju značajan problem jer suvremeno društvo karakterizira sve veća sekularizacija i smanjenje broja vjernika, što otežava evangelizacijski rad i zahtijeva nove pristupe kako bi se vjera približila suvremenim mladima i njihovim obiteljima. Migracije i multikulturalnost dovode do formiranja multikulturalnih zajednica, što zahtijeva prilagodbu u načinu pružanja duhovne podrške i obrazovanja kako bi se odgovorilo na raznolike potrebe i kulturne pozadine mladih migranata. Ekonomske nejednakosti i siromaštvo su trajni izazovi u mnogim dijelovima svijeta gdje djeluju salezijanske misije, stoga je potrebno nastaviti s programima podrške za obrazovanje, zapošljavanje i osnaživanje mladih kako bi se borili protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Mentalno zdravlje i dobrobit mladih su sve više ugroženi pritiscima suvremenog života, tehnologije i socio-ekonomske nestabilnosti, što zahtijeva pružanje podrške i resursa za mentalno zdravlje mladih, uključujući programe prevencije, savjetovanja i podrške. Briga za okoliš i održivi razvoj postaju sve važniji u svjetlu globalnih ekoloških izazova, pa salezijanske misije trebaju promicati ekološku svijest i odgovornost među mladima kroz edukaciju o zaštiti okoliša, promicanje održivih životnih stilova i sudjelovanje u ekološkim inicijativama u lokalnim zajednicama. Suočavanje s ovim izazovima zahtijeva prilagodbu, inovaciju i kontinuirani angažman salezijanskih misija u promicanju svoje misije ljubavi, odgoja i evangelizacije mladih te u pružanju podrške svim potrebnima u suvremenom društvu.

2.4. Salezijanci u Hrvatskoj

Hrvatski biskupi su slali don Boscu molbe da njegovi svećenici dođu u Hrvatsku i počnu djelovati i raditi sa mladima! Don Rua je 1908. na proputovanju u Svetu Zemlju u Zagrebu posjetio nadbiskupa Posilovića, te se pretpostavlja da je u tom razgovoru bilo riječi o dolasku salezijanaca. 1908. je krčki biskup Antun Mahnić poslao u Torino devet dječaka da postanu salezijanci i da po povratku osnuju salezijanski red u Hrvatskoj. Salezijanci su došli u Rovinj 1913., u Rijeku 1918., a u Zagreb 1922.

"Godine 1905. osnovana je Salezijanska provincija Anđela čuvara, sa sjedištem u Oświęcimiu (Auschwitz kod Krakova u Poljskoj), koja je ispočetka obuhvaćala zemlje: Austriju, Češku, Hrvatsku, Mađarsku, Njemačku, Poljsku, Slovačku i Sloveniju. Hrvatska je ostala sa Slovenijom do 1970. godine, kada je, zahvaljujući porastu zvanja i stvaranju pogodnijega društveno-kulturnog ozračja, podjelom Jugoslavenske provincije Sv. Ćirila i Metoda, utemeljena Hrvatska salezijanska provincija Sv. Ivana Bosca."⁵⁶

U hrvatskoj salezijanskoj provinciji ima 112 članova u: dvije formacijske kuće; deset regularnih kuća; četrnaest župa i tri omladinska centra. Sjedište provincije je u Zagrebu. Uz Salezijance u Hrvatskoj djeluju i druge grane salezijanske obitelji: Kćeri Marije Pomoćnice u Zagrebu, Rijeci i Čabru te salezijanci suradnici u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Zadru i Žepču. Svi oni rade sa istom svrhom, a to je dobrobit mladih.

"Salezijanci danas djeluju u Hrvatskoj u župama i odgojno-obrazovnim ustanovama – školama, oratorijima i omladinskim centrima. U Zagrebu su četiri odgojno-pastoralna središta: na Knežiji – Župa Marije Pomoćnice, oratorij, internat i provincijat; u Podsusedu – Župa Sv. Ivana Bosca i zajednica za odgoj salezijanskih zvanja; u Jarunu – Župa Duha Svetoga, oratorij i svetište, Sveta Mati Slobode; u Rudešu – Župa Sv. Ane (oratorij). U Rijeci su odgojno-pastoralne prisutnosti: Salezijanska klasična gimnazija, Župa Marije Pomoćnice i oratorij, Župa Sv. Josipa i Župa Sv. Antuna Padovanskog. U Splitu Župa Marije Pomoćnice, oratorij i omladinski centar "Ivan Pavao II.". U Zadru Župa Gospe

⁵⁶ <http://donbosco.hr/salezijanci/hrvatska-salezijanska-provincija> (preuzeto 18. 8. 2024.).

Loretske (oratorij), u Belom Manastiru Župa Sv. Martina i Centar za mlade. Salezijanci djeluju i u drugim manjim mjestima, kao što su: Ivanovo Selo (Župa Srca Isusova), Plitvička Jezera (Župa Marije Majke Crkve i Pastoralni centar) i u Crnoj Gori Herceg Novi (Župa Sv. Jeronima) i drugdje. U Bosni i Hercegovini, u Žepču, salezijanci su podigli Katolički školski centar "Don Bosco" u sklopu kojega su gimnazija, tehnička škola i omladinski centar."⁵⁷

Među primjerima pozitivnog utjecaja Salezijanskog reda na Crkvu u Hrvata je osnivanje *Salezijanske klasične gimnazije* u Rijeci. Ova škola, osnovana 1959. godine, predstavlja važan centar obrazovanja i odgoja mladih u Rijeci i okolici. Prije osnutka gimnazije, hrvatski mladići koji su željeli postati salezijanci školovali su se najprije u Italiji i Poljskoj, a između dvaju svjetskih ratova uglavnom u Sloveniji. Od osnutka pa sve do 1993. godine, Salezijanska klasična gimnazija u Rijeci bila je sjemenišna gimnazija, pružajući mladićima obrazovanje i duhovni razvoj u skladu sa salezijanskim principima. „Salezijanci su ulagali mnogo truda u što bolje funkcioniranje gimnazije. Mogućnosti su bile skromne, ali su mnogi salezijanci, ne samo oni koji su neposredno radili u gimnaziji nego i mnogi drugi, davali sve od sebe da se osiguraju materijalna sredstva i da odgojni i obrazovni rad bude što kvalitetniji. (...) Učenici su bili uglavnom iz siromašnih obitelji i nitko nije odbijen zbog toga što nije mogao plaćati troškove. Učenici su sami održavali urednost i čistoću cijelog prostora sjemeništa i škole. Uz učenje imali su redovito zajedničku igru.“⁵⁸

Uz to, tijekom Domovinskog rata, Salezijanski red aktivno je sudjelovao u humanitarnim aktivnostima kako bi pružio pomoć ljudima koji su bili pogođeni ratom. Salezijanski su se centri otvorili za izbjeglice i prognanike koji su bježali od ratnih sukoba. Pružali su im sigurno utočište, hranu, odjeću i osnovne potrepštine, te im pružali emocionalnu podršku u teškim trenucima. Salezijanski su svećenici i volonteri organizirali distribuciju humanitarne pomoći u ugroženim područjima diljem Hrvatske. Ova pomoć obuhvaćala je hranu, vodu, lijekove i druge potrepštine potrebne stanovništvu koje je bilo pogođeno ratom. Nakon završetka borbi, Salezijanski red sudjelovao je u obnovi uništenih područja. Organizirali su volonterske radne akcije kako bi obnovili kuće, škole, crkve i druge objekte koji su bili

⁵⁷ <http://donbosco.hr/salezijanci/hrvatska-salezijanska-provincija> (preuzeto 18. 8. 2024.).

⁵⁸ TUNJIĆ, N., *Stoljeće salezijanske prisutnosti u Rijeci 1918. – 2018. Oratorij – župa – škola*, Salezijanska klasična gimnazija s pravom javnosti, Rijeka, 2018., str. 61.

oštećeni ili uništeni tijekom rata. Salezijanski su svećenici i stručnjaci pružali psihosocijalnu podršku obiteljima stradalnika, pomažući im u suočavanju s gubitkom voljenih, traumom i stresom uzrokovanim ratom.

Salesiana d.o.o je izdavačka kuća za nakladništvo i društvene komunikacije koja objavljuje brojna izdanja s područja katehetike te odgojne, popularne i znanstvene tematike. Članovi Hrvatske salezijanske provincije djeluju u hrvatskim katoličkim misijama u inozemstvu (u Njemačkoj), u središnjim ustanovama družbe u Rimu, te u misijama u Ruandi, Gani i na Kosovu.

U Splitu postoji samo jedna salezijanska župa u kojoj djeluju tri svećenika i jedan bogoslov, ali karizma i don Boscov duh koji živi u toj župi, na dugo i široko se preljeva po čitavome gradu, te više nema mlade i pobožne osobe u gradu koja ne zna za don Bosca. Sinovi sv. don Ivana Bosca, poznati pod imenom salezijanci, u Split su došli prvi put na poziv tadašnjeg splitskog biskupa Kvirina Klementa Bonefačića 1936. godine koji je povjerio vodstvo zavoda Martinis Marchi, u današnjoj Vukovarskoj ulici, u lijepoj zgradi u kojoj je danas osnovna škola. Oni su tada razvili jako uspješan apostolat u radu s mladeži. Dolaskom komunističke vlasti njihov je rad zabranjen, zgrada nacionalizirana, a 1955. godine zavodska kapelica je pretvorena u gimnastičku dvoranu.

Splitski nadbiskup Frane Franić ponovno ih je pozvao u Split i 1969. godine povjerio im je župu Pomoćnice kršćana na Kmanu. Poslije toga oni su sagradili crkvu i pastoralni centar. Suživot salezijanaca i SPLICANA traje već 50 godina, a koliko jedni druge nadopunjuju, najbolje znaju pripadnici župe Marije Pomoćnice kršćana na Kmanu u koju su pripadnici spomenutog svećeničkog reda došli 1968. godine.

3. DON DANKO LITRIĆ - ČETRDESET GODINA U MISIJAMA

Don Danko Litrić se sjeća: „Molbu da pođem u misije napisao sam u Prvić Luci, gdje sam bio župnik i ravnatelj, 17. 5. 1981. godine.“⁵⁹ Don Danko Litrić dobio je odgovor od Vrhovnog poglavara 3. lipnja 1981. godine, s obavijesti da je određen za Centralnu afričku provinciju (AFC). Prema planu i dogovoru s provincijalom, trebao je otići u Belgiju učiti francuski jezik i pribaviti dokumente za Afriku odmah nakon Velike Gospe. Međutim, dobio je poziv od vojske za odsluženje rezerve u listopadu, što mu je onemogućilo da primi misijski križ u Torinu i da ode u Belgiju prema prvotnom planu. Don Danko je napustio Hrvatsku krajem listopada. U Belgiji je proveo neko vrijeme tražeći vizu za Ruandu i primajući potrebne injekcije protiv kolere i žute groznice. Dana 19. prosinca 1981. godine, ujutro, poletio je za Ruandu, svoju misijsku zemlju prema odluci provincijala AFC-a, i stigao je isti dan poslijepodne u Kigali.

3.1. *Teškoće, borbe i radosti jednog misionara*

Knjiga *Bitka se nastavlja. Teškoće, borbe i radosti jednog misionara*⁶⁰ don Danka Litrića duboko je osobna i inspirativna priča o životu misionara i izazovima s kojima se suočava na putu širenja vjere i ljubavi.

Don Danko Litrić kroz svoje bogato iskustvo dijeli s nama intimne trenutke suočavanja s teškoćama, ali i radosti koje proizlaze iz misionarskog rada. Kroz detaljno opisane priče, oslikava nam svoje susrete s različitim kulturama, običajima i jezicima, istovremeno nas uvodeći u dubinu vlastitog unutarnjeg putovanja. „Moram priznati da me je i strah bilo – stalno se čulo neko lupanje, pucketanje, kao da netko po krovu hoda. Nisam znao što je to, bojao sam se da su lopovi koji su saznali da sam stigao iz Europe... Ujutro su mi subraća objasnili da je to uvijek tako, to lupanje i pucketanje dolazi od limenog krova zbog promjene temperature. Vidim da sam kukavica, bojim se i miša kad zašuška.“⁶¹

⁵⁹ LITRIĆ, D., *Ruanda – ljubavi moja*, Hrvatska salezijanska provincija, Zagreb, 2020., str. 266.

⁶⁰ LITRIĆ, D., *Bitka se nastavlja. Teškoće, borbe i radosti jednog misionara*, Glas Koncila, Zagreb, 2013.

⁶¹ LITRIĆ, D., *Borbe jednog misionara*, Misijska centrala, Zagreb, 1996., str. 19

Knjiga ističe važnost vjere kao izvora snage i nade u teškim trenucima. Don Danko Litrić otvoreno dijeli svoje duhovne borbe i trenutke sumnje, ali nas istovremeno podsjeća na Božju prisutnost i podršku koja nas prati u svim izazovima.

Osim toga, autor nas potiče na promišljanje o važnosti solidarnosti i zajedništva među misionarima. Kroz priče o suradnji s lokalnim stanovništvom i drugim misionarima, naglašava snagu zajedničkog djelovanja u ostvarivanju zajedničkih ciljeva. „Posebno kada sam se našao pred problemom bijede u glavnom gradu Kigali, kao upravitelj Doma za siročad, u nemogućnosti da pomognem onima koji su bili 'iza zida', obratio sam se Prijateljicama siromaha. One su podučavale u našoj zanatskoj školi i pomagale nam u Domu. Ali mnogo male i neishranjene djece, starčadi i bolesnika ostalo je izvan našeg dometa. Zbog toga sam odlučio – dozvolom svojih poglavara – dobiveni novac u akciji Spasimo siročad u Ruandi dati njima da mogu pomagati one koje mi salezijanci ne možemo pomagati.“⁶²

Nadalje, knjiga nas potiče na razmišljanje o našoj ulozi u svijetu i poziva nas da se angažiramo u promicanju ljubavi, mira i pravde. Don Danko Litrić nas inspirira da prepoznamo vrijednost misionarskog rada i potiče nas da se otvorimo za susrete s drugima te da svojim djelovanjem doprinesemo izgradnji boljeg i pravednijeg svijeta.

Kroz svoje iskrene i duboko emotivne zapise, "Bitka se nastavlja" je svojevrsni izvor inspiracije i ohrabrenja za sve nas koji tragamo za smislom i svrhom u svom životu.

Don Danko Litrić duboko je povezan s Ruandom, zemljom koju naziva svojom drugom domovinom. Kroz svoje dugogodišnje misionarsko djelovanje u Ruandi, don Danko je stvorio snažne veze s lokalnim stanovništvom i kulturom te postao poznat kao čovjek koji nesebično pruža ljubav, podršku i duhovno vodstvo zajednici. „Ruanda je mala zemlja na ekvatoru, zemlja 1000 brežuljaka, zemlja vječnog proljeća. Velika je kao pola Hrvatske, a ima dvostruko više stanovnika. Velika napućenost, nikakva industrija. Zato je Ruanda jedna od najsiromašnijih zemalja na svijetu. Većina stanovništva živi od motike na vrlo malom komadu zemlje, prepušteni na milost i nemilost vrlo hirovitoj tropskoj klimi. Žive

⁶² LITRIĆ, D., *Bitka se nastavlja*, str. 84.

da prežive, izloženi mnoštvu tropskih bolesti od kojih je ipak najčešća i najteža glad. Polovicu stanovništva čine djeca i mladi ispod 15 godina.“⁶³

Ruanda je postala mjesto gdje je don Danko pronašao svoje poslanje i gdje je posvetio svoj život služenju drugima. Kroz svoj rad kao misionar, don Danko je bio svjedok mnogim izazovima s kojima se Ruanda suočavala, uključujući posljedice genocida 1994. godine. No unatoč tim teškoćama, don Danko je ostao posvećen svojoj misiji širenja ljubavi, nade i pomirenja među ljudima.

Ruanda je za don Danka Litrića postala mjesto gdje je pronašao duboku duhovnu povezanost s lokalnom zajednicom i gdje je doživio mnoge radosti i izazove svog misionarskog puta. Kroz svoju knjigu *Bitka se nastavlja. Teškoće, borbe i radosti jednog misionara*, dijeli svoja iskustva i spoznaje stečene u Ruandi, pružajući nam uvid u bogatstvo i složenost života u ovoj prekrasnoj afričkoj zemlji. „Sjeti se, Danko, kako si i zašto pošao u misije. Nisi znao kamo ideš i što te čeka. Ali si predviđao bijedu, glad, bolesti – uz mogućnost progonstva i smrti! Sve si to imao pred bijednima, gladnima, napuštenima... Što sada? Jesi li se umorio, promijenio, u svoje ideale počeo sumnjati? Gore glavu! Ti si još tu tolikima potreban! Pastir ne ostavlja svoga stada. Čekaju te susjedi, Ndagijmana, Emerita, mala Odetina djeca – i toliki drugi! Pođi Kristu, traži snage. Idi braći koja te trebaju. I ne brini se što će biti sutra. To je uostalom, najljepše – dati život za svoje prijatelje.“⁶⁴

3.2. Iskustvo rata u Ruandi

Don Danko Litrić je kao salezijanski misionar služio u Ruandi tijekom i nakon genocida 1994. godine, što je imalo značajan utjecaj na njegov rad i iskustva.

Genocid u Ruandi, koji je trajao od travnja do srpnja 1994. godine, bio je jedan od najbrutalnijih sukoba u novijoj povijesti, s procjenama od oko 800.000 do 1.000.000 ubijenih Tutsija i umjerenih Huta. Mnogi svećenici, redovnici i misionari, uključujući don Danka, bili su suočeni s teškim moralnim i fizičkim izazovima dok su pokušavali pomoći

⁶³ LITRIĆ, D., *Ruanda – ljubavi moja*, str. 233.

⁶⁴ LITRIĆ, D., *Ruanda – ljubavi moja*, str. 129.

žrtvama i preživjelima. „Za samo nekoliko mjeseci ubijeno je više od milijun ljudi, među njima i četiri biskupa i oko 150 svećenika te velik broj časnih sestara. Među njima je ubijen i hrvatski misionar fra Vijeko Ćurić 1998. godine. Jasno, rat je samo pogoršao već tešku situaciju u zemlji. Glad i bolesti svih vrsta, posebno sida. Mnoštvo je bilo u izbjeglištu iz kojeg su se neki uspjeli vratiti.“⁶⁵

Tijekom genocida, don Danko Litrić i drugi salezijanci u Ruandi radili su na pružanju pomoći žrtvama, skrivanju i zaštiti ljudi koji su bili progonjeni, te osiguravanju osnovnih potreba poput hrane, vode i skloništa. Mnogi su misionari riskirali svoje živote kako bi spasili druge.

Nakon završetka genocida, don Danko je bio uključen u poslijeratnu obnovu Ruande. Ovo je uključivalo rad na pomirenju među zajednicama, pružanje psihosocijalne podrške preživjelima, uključujući djecu i mlade, te obnavljanje obrazovnih i socijalnih institucija koje su bile uništene tijekom sukoba.

Don Danko je pružao duhovnu podršku traumatiziranim zajednicama, organizirajući mise, duhovne obnove i sakramente. Duhovno vodstvo bilo je ključno za mnoge ljude koji su pokušavali pronaći smisao i nadu nakon tragičnih događaja.

U okviru misijskog rada, don Danko je često surađivao s međunarodnim organizacijama i humanitarnim agencijama koje su pružale pomoć Ruandi. Ova suradnja bila je ključna za osiguranje resursa i podrške potrebne za obnovu.

⁶⁵ LITRIĆ, D., *Bitka se nastavlja*, str. 117.

PRILOZI

I. RAZGOVOR S DON DANKOM LITRIĆEM

Slika 1. Na Kmanu povodom intervjuiranja don Danka, 14.8. 2024.

P: Don Danko, možete li mi reći za početak nekoliko riječi o sebi?

O: Don Danko Litrić, salezijanac, rodom iz splitske nadbiskupije iz župe Žeževica. Dvanaesto i zadnje dijete svojih roditelja. Salezijanac sam od 1959. godine. Sada imam 82 godine.

P: Kako je izgledao vaš salezijanski put prije misija, gdje ste bili na službi?

O: Ja sam bio na puno mjesta, ali najviše u unutrašnjosti. U Slavoniji u župi pokraj Pakraca - Badljevina, Posusedu, Rudešu gdje sam bio godinu dana još kao student te u Krapinskim toplicama. Išao sam u Prvić Luku gdje sam bio župnik i upravitelj zajednice za duhovne vježbe i za prihvaćanje ministranata jer u to vrijeme nije bilo moguće primiti druge. To je mala župa, jedna od dvije na otoku. Od tamo sam otišao u Afriku 1981. godine.

P: Kako ste reagirali kada ste saznali da idete u Afriku, da idete u misije?

O: Saznao sam da Vrhovni poglavar tražio dobrovoljce za Afriku gdje ima puno djece i siromaha, na 5 godina. Ja sam pokušao jer sam bio odgovoran za zvanja i mlade i uvidio sam da nas ima dosta u Hrvatskoj, svećenika i salezijanaca. Otišao sam i ostao. Na Prviću 1981. godine bio je jedan salezijanac Slovenac koji je bio u Africi, a kojeg smo pitali kako je tamo. Pitali smo ga koliko ima katekumena, odraslih koji se spremaju za krštenje. On je odgovorio da i ne baš puno, oko 300. (Nasmijao se.) Ja sam rekao pa ja imam samo petero djece. Tada sam se ponudio i napisao molbu da bi htio ići na poziv poglavara kao dobrovoljac u Afriku bez drugih preferencija.

P: Je li vam kroz ovo svo vrijeme došlo u misli da biste se vratili u Hrvatsku?

O: Gledajte, meni ništa nije žao. Ja sam prvo sretan što sam salezijanac da mogu raditi za djecu i mlade, a drugo da sam svećenik jer mogu govoriti ono što je Isus govorio i činiti ono što je Isus činio. Izgoniti zloduhe. Liječiti bolesnike. To je meni billa uvijek želja i cilj. Mislim da sam poslanje svećenika i salezijanca najbolje mogao ostvariti kao misionar.

P: Kako biste opisali vaš osobni odnos s Bogom i na koji način taj odnos oblikuje vašu misijsku aktivnost?

O: Uvijek osoban odnos. Ja sam čovjek koji vjeruje u Boga koji me stvorio i u Boga koji se objavio kao dobri Otac. Gledam da me Bog stvorio ovakvog u ljubavi kakav jesam i da se on brine za mene kao Otac. Nije on samo dakle moj Stvoritelj, nego i moj Otac. Uz to, svijest da je Bog postao čovjek, dijete kao mi po Ženi koju je On izabrao. Čistoj i Bezgrešnoj. To je najljepša Žena kad ju je On izabrao za Majku svom Sinu. Ona po kojoj je Isus došao na svijet i Ona po kojoj mi idemo Isusu. Ona nas vodi i ona nam kaže kao što je rekla onima u Kani Galilejskoj: *Što god vam rekne, činite!* To je meni najvažnije. Poznavati Njega i Majku. Marija nas kao Majka vodi da budemo njezina djeca i da budemo dobri učenici Isusa Krista.

P: Koje duhovne prakse redovito prakticirate kako biste održali svoju duhovnost i povezanost s Bogom tijekom misijskog rada?

O: Kao i svi drugi redovnici, u Ruandi i u Hrvatskoj svugdje, jutarnja i večernja molitva koja je obvezna. S tim počinjemo i završavamo dan. Ono najvažnije je osobni kontakt, povezivanje s Isusom koji je htio biti s nama u Euharistiji. On je htio kao što je htio biti dijete, kad je otišao na nebo ostaviti nam se u jednom obliku, stvarnosti da ga možemo pronaći u svako doba, kad imamo problema da ga zazovemo – *Isuse, spasi me.*

P: Kako se nosite s izazovima i teškoćama u misijskom radu uz pomoć svoje duhovnosti?

O: Čujte, u misijskom radu bilo je puno radosti kada sam mogao poučavati ljude koji nisu poznavali Isusa Krista, potom kad sam mogao krštavati tisuće i tisuće ljudi, kad sam naučio njihov jezik pa im na bliži način govoriti o onom što vjerujem i ljubim da i oni uzvjeruju i ljube. To mi pomaže u teškoćama. Teškoća je bilo, ali puno ih je bilo zbog nepoznavanja jezika. Prvo sam morao naučiti francuski jezik, a onda domaći jezik. Čim sam naučio domaći jezik uspostavio sam kontakt sa narodom, prvo djecom jer sam se s njima najlakše mogao sporazumjeti. Davali su mi upute za nadilaženje jezičnih izazova pri služenju svete mise i dr. Uz te normalne teškoće, nepoznavanje ljudi i jezika je bilo poteškoća oko zla koje se dogodilo u Ruandi, taj genocid iz 1994. godine kad su se redom svi ubijali. U mojoj crkvi gdje sam ja bio župnik ubili su preko 1000 ljudi koji su se tu došli sakriti. Oduzeli su nam vodu i struju. To su bile izvanredne situacije, ali mogu se dogoditi bilo gdje i nažalost događaju se. U tomu svemu sam znao i kad je bila opasnost da su došli da me ubiju, ja se nisam bojao. Rekao sam im pucaj i da ja idem u raj. Oni su prokomentirali da će se pucanj čuti van, pa da će nožem, ali nisu. U svemu tome je vjera najvažnija u životu čovjeka, posebice u teškoćama. S time sam računao kad sam išao da se sve to može dogoditi. Najteže mi je bilo biti sit među gladnima, kako ćeš to. Sad su bolji uvjeti, ali i dalje ima siromaha koji nemaju ništa, ni kuće ni posla i onda znate da je to strašno. Čovjek si treba osvijestiti da nije Bog i da čini ono što može svojim snagama i uz pomoć drugih, donacija dobrih ljudi.

P: Koliko vas ima u vašoj misijskoj kući?

O: Trenutno nas četvorica smo u kući. Biskup nam je dao župu, a salezijanci su nam napravili kuću. Uz nas četiri svećenika, tu je i jedan bogoslov koji tu vrši pastoralnu praksu nakon što završi studij filozofije te jedan aspirant, koji želi postati salezijanac. Osim mene,

nema više ni jednog Hrvata ni u našoj kući ni u Ruandi općenito. Bio je jedan franjevac iz Hrvatske, no on se vratio u Zagreb.

P: Koji vam svetac služi kao inspiracija i uzor u vašem misijskom djelovanju?

O: Čujte, jasno da je don Bosco. On je bio onaj koji nam je pokazao riječima i primjerom kako se brinuti za mlade, siromahe i misije te one koji nisu poznavali Isusa Krista. Poznao sam i mnogo drugih salezijanaca koji su za mene bili sveti ljudi i koji su me inspirirali.

P: Jesu li potrebna neka druga znanja i vještine za uspješan misijski rad u Ruandi?

Misijski rad počiva na pripadnosti Crkvi, a Crkva donosi sreću. Nadalje na školovanju. Najprije preko škola da djeca mogu ići u školu. Potom crkvi gdje mogu pokazati svoju vjeru zajedno u molitvi i pjesmi. Apostolat je jako dobro razvijen. Gdje god postoji škola i crkva tamo je drugačiji život. Preko toga sve ostalo dolazi primjerice bolja zdravstvena skrb, higijenske potrebstine, trgovine... Zbog tih mogućnosti u Ruandi postali su katolici i kršćani. Vidjeli su u tome ostvarenje vjere koju su nosili u sebi, prirodne i duboko ukorijenjene.

P: Šta ste vi primili od Ruandana?

O: Čujte, ja ih volim kako su mirni. U njihovoj naravi nema ni svađa ni psovke. Jako miran narod. Svatko te lijepo primi i ako ti svakog lijepo primiš nećeš imati nikakve probleme. Mislim da je to njihovo bogatstvo. Oni su se čudili kad sam naučio njihov jezik. Isto tako su se čudili da u Europi postoji netko tko ne vjeruje u Boga. Pitaju se pa kako ne znaju tko je to sve stvorio, kakvi su to ljudi, je li im sve u redu u glavi... Godine 1881. kad sam došao ja sam našao tamo puno lijepoga. Prije nego sam ja došao prisutni su bili Bijeli oci (cca. 1900. – red za Afriku). Oni su prvi misionari koji su tu došli. Mislim da imam sreću da smo na dobrim temeljima mogli nastaviti i dalje graditi pastoral. Tako mi je drago da imamo sada dosta više svojih salezijanaca i časnih sestara. Možda više nego sada i u Hrvatskoj. Pomogao sam u razvoju domaćeg reda koji sada imaju oko 30 zajednica, sveukupno oko 300 zvanja. Brinu se za djecu, a u svoje kuće primaju stare i bolesne da ih hrane i brinu o njima. To dolje je Crkva koja živi i buja. To je radost – vidjeti plodove starih misionara, a onda da čovjek bude malo i ohol, da smo i mi dali svoj obol.

P: Koliko ima djece i mladih u župi?

O: Ne znam broja, ali ima jako puno. Župa ima oko 18.000 stanovnika, a od toga je barem polovica djece i mladih.

II. RAZGOVOR SA SALEZIJANCEM DON IVANOM SOLDOM

Don Josip Soldo, salezijanski misionar, dijeli svoje iskustvo rada u misijskoj zemlji, posebno u Etiopiji. Osvrćući se na svoj poziv i ulogu u Redu, ističe važnost strpljenja i prihvaćanja različitosti u izgradnji mostova između kultura. Soldo naglašava važnost osobnog odnosa s Bogom te redovito prakticiranje duhovnih vježbi kao što su Misa, molitva krunice i osobna molitva.

P: Par riječi o sebi – ime i prezime, broj godina, trenutna misija ili misija u kojoj ste bili, vrijeme koje ste tamo proveli ili provodite?

O: Ja sam Josip Soldo, imam 38 godina. Bio sam u Misiji u Etiopiji, gdje sam proveo malo duže od godinu dana. Jedan dio vremena proveo sam u Adis Abebi, a jedan dio u Shire Tigray. Trenutno sam na studiju u Svetoj zemlji.

P: Kako ste prvi put došli u kontakt s salezijanskom duhovnošću i što vas je privuklo tom pozivu?

O: Kada sam imao 27 godina, tragajući za svojim svećeničkim pozivom, Bog me usmjerio prema salezijancima. Ta iskustva su me privukla njihovoj duhovnosti i poslanju te sam odlučio ostati i dalje s njima.

P: Kako ste odlučili postati salezijanac?

O: Moj primarni poziv je svećenički, a susret sa salezijancima doživio sam kao Božje djelo. Budući da sam intenzivno molio na tu nakanu, smatrao sam da je pravilno posvetiti se salezijanskoj zajednici i posvetiti život služenju Bogu kroz rad s mladima.

P: Možete li nam ukratko predstaviti vaš Red i Provinciju? Tko je utemeljio Vaš red i koje je osnovno poslanje salezijanaca?

O: Don Bosco, osnivač Salezijanske družbe u 19. stoljeću, predstavlja za nas primjer djelovanja Duha Svetoga, uz snažnu podršku Blažene Djevice Marije, u radu za spas mladih. U vrijeme industrijske revolucije mnogi mladi su se našli u gradovima boreći se za egzistenciju, a Don Bosco je svojim djelovanjem pružao sklonište i obrazovanje. Slično tome i mi danas u Etiopiji nastavljamo s tom misijom. Naša Provincija osnovana je prije 50 godina, ali je oko 30 godina bila pod nadzorom Milanske i Bliskoistočne provincije. Nastavljamo brinuti se za mlade, pružajući im sigurnost i obrazovanje.

P: Gdje salezijanci najviše djeluju?

O: Naše poslanje usmjereno je na mlade, posebno one siromašne i ugrožene. Većinom djelujemo u perifernim područjima u 133 zemlje diljem svijeta. Međutim, u Hrvatskoj i ostalim dijelovima Europe situacija može biti nešto drugačija zbog višeg životnog standarda.

P: Kako biste opisali glavne karakteristike salezijanske duhovnosti prema vašem iskustvu?

O: Prema mom iskustvu, glavne karakteristike salezijanske duhovnosti su ljubav i strpljenje. Osobno sam iskusio ove vrijednosti u svom radu s mladima i vidim ih kao ključne u našem poslanju. Smatram da su ljubav i strpljenje karizmatične osobine salezijanaca, budući da rad s mladima zaista zahtijeva puno strpljenja i ljubavi. Međutim, temeljne karakteristike salezijanske duhovnosti su razumijevanje, vjera i ljubaznost. Te su vrijednosti ključne za našu službu mladima.

P: Kako promičete preventivni sustav svetog Ivana Bosca u vašem radu i životu?

O: U našem radu i životu promičemo preventivni sustav svetog Ivana Bosca kroz praktičnu primjenu u radu s mladima. Don Bosco je naglašavao da ako mladima ne pružimo aktivnosti, đavao će ih zaposliti. Stoga, preventivni sustav podrazumijeva cjelodnevnu ponudu aktivnosti prilagođenih mladima. Na primjer, dok sam bio u Addis Abebi, živio sam s djecom i mladima u našem centru. Organizirali smo dan tako da su aktivnosti bile raznolike i prilagođene njihovoj dobi, kako bi im bile zanimljive i kako bismo ih odmaknuli od potencijalnih negativnih utjecaja.

P: Kako ste reagirali kada ste prvi put saznali da ćete biti poslani u misijsku zemlju, i kako su reagirali vaši bližnji na tu vijest?

O: Od samog početka svog svećeničkog poziva osjećao sam snažnu želju biti misionar. Kada je došao pravi trenutak, donio sam odluku, napisao molbu i krenuo. Iako sam zrela osoba, razumijem da je mojoj obitelji možda bilo neugodno zbog te odluke, ali to je moj život i nisam doživio velike krize u vezi s tim.

P: Koliko vam je vremena trebalo da se prilagodite drugačijem načinu života u misijskoj zemlji?

O: Iskreno, još nisam imao priliku potpuno se prilagoditi novom okruženju, što je vrlo izazovno. Posebno je teško kada osoba treba prihvatiti da će cijeli život provesti u okruženju u kojem se ne osjeća sasvim sigurno ili domaćinski.

P: Kako su izgledali vaši prvi misionarski dani?

O: Prvi dani su uvijek zanimljivi i nisu toliko izazovni. Upoznavanje nove kulture i svega što ona donosi čini početak vrlo uzbudljivim. Hrana je drugačija, ali to također čini iskustvo zanimljivijim. Prvi dojmovi su obično vrlo pozitivni tijekom prvih par mjeseci.

P: Kakvo je općenito shvaćanje ljudi u tim zemljama o udaljenom urbanom svijetu s potpuno drugačijim životnim uvjetima i prilikama? Kako to shvaćanje utječe na njihove stavove i reakcije prema tome?

O: Često imamo predrasude o manje urbaniziranim ili ruralnim područjima kao zaostalim, ali Adis Abeba, s preko 16 milijuna stanovnika, zapravo je izuzetno urbanizirana. To može biti iznenađenje za djecu koja dolaze iz manjih gradova ili ruralnih područja, ali istovremeno može biti izazovno i uzbudljivo. U današnjem globaliziranom svijetu, grad postaje i prilika i izazov. No, važno je napomenuti da grad također može biti i izvor problema; neka djeca se osjećaju slobodnije u urbanom okruženju i pobjegnu iz našeg centra nakon što se suoče s disciplinom.

P: Jesu li se vaša očekivanja i prethodne predodžbe poklapali sa stvarnom situacijom koju ste zatekli u misijskoj zemlji?

O: Nisu niti najmanje, mi to sve zamišljamo drugačije.

P: Kakav je odnos lokalnog stanovništva prema misioinarima?

O: Općenito, ljudi su vrlo ljubazni prema misionarima jer prepoznaju da smo tamo da im pomognemo koliko god možemo. Naša prisutnost i naša posvećenost često se cijene i poštuju.

P: Koje je posebno iskustvo ili priča iz vašeg misijskog rada ostalo urezano u vašem sjećanju?

O: Sjećam se jednog incidenta kada smo morali uhvatiti mungosa koji je krao kokoši. S djecom sam napravio klopku i uspjeli smo ga uhvatiti, što je bilo pravo veselje za sve nas.

P: Koji je bio vaš osnovni cilj i kako ste vidjeli svoju ulogu u misijskim zemljama?

O: Moj osnovni cilj rada u misijskim zemljama bio je prvotno usmjeren na ideju pomoći ljudima koji su, kako sam mislio, potpuno nerazvijeni i nemaju nikakvo znanje. Planirao sam navještati Krista i pomoći im izgraditi kuće i poboljšati njihovu kvalitetu života. Međutim, stvarnost je bila drugačija. Shvatio sam da ljudi bilo gdje na svijetu imaju svoje sposobnosti i razvijaju se na svoj način. Kroz iskustvo, shvatio sam da je moja uloga više u tome da budem s njima, da ih podržavam i dijelim svoj život s njima. Nema potrebe za velikim projektima; ponekad je dovoljno samo biti prisutan i pomoći koliko god je moguće. To je ono što me najviše posvećuje - svakodnevni život s tim ljudima.

P: Kako je vaš Red uređen u toj misijskoj zemlji?

O: U misijskim zemljama, naš Red često slijedi istu ili sličnu strukturu kao i u ostatku svijeta. Imamo škole i oratorije koji pružaju ključnu infrastrukturu za rad s mladima, kao što je to slučaj i drugdje. Većinom smo fokusirani na razvoj školskog sustava jer obrazovanje igra ključnu ulogu u podizanju kvalitete života mladih i zajednice u cjelini.

P: Je li moguće napraviti razliku između socijalnog i duhovnog razvoja koje ste postigli u misijama?

O: Razlika između socijalnog i duhovnog razvoja u misijskim zemljama je u tome što socijalni razvoj uključuje naše odnose s ljudima i prilagodbu na različite kulture, dok duhovni razvoj obuhvaća naš odnos s Bogom i duhovni rast. Socijalno možemo napredovati u prihvaćanju različitosti i strpljivosti prema drugima, dok duhovno brzo

možemo napredovati jer se oslanjamo na Boga u svim situacijama i osjećamo Njegovu prisutnost u našem radu.

P: Na koji način gradite mostove između hrvatske kulture i kultura zemalja u kojima djelujete?

O: Gradimo mostove između hrvatske kulture i kultura zemalja u kojima djelujemo prvenstveno kroz strpljenje i prihvaćanje različitosti. Razumijevanje da su te kulture i svjetovi različiti od naše i prihvaćanje tih razlika ključno je za uspostavljanje veza. Moramo biti spremni prilagoditi se i prihvatiti kulturu koja nije naša kao vlastitu. To zahtijeva puno strpljenja. Međutim, važno je napomenuti da pomirenja nema uvijek, ponekad je različitost neizbježna i trebamo naučiti živjeti s njom.

P: Što je za vas značilo postati misionarom?

O: Za mene je postati misionarom značilo napraviti korak prema gore, staviti svoj život u ruke Isusu i potpuno se predati njegovoj volji.

P: Kako tamošnji narod vidi Crkvu? Koja je njena uloga u društvu?

O: U Etiopiji, Katolička Crkva je manjinska, ali obično nema izravnih konflikata s lokalnim stanovništvom. Ljudi nas često cijene zbog aktivnosti koje provodimo, poput pružanja pomoći i obrazovanja. Međutim, postoji određeni stupanj nepovjerenja ili zazora prema nama, jer neki ljudi smatraju da smo došli uništiti nešto što je njihovo, bilo da se radi o islamskoj ili pravoslavnoj kršćanskoj vjeri.

P: Jesu li potrebna neka druga znanja i vještine za uspješan misijski rad u Etiopiji?

O: Pa sve što čovjek zna - dobro dođe, bilo fizički bilo intelektualno, sve se može iskoristiti.

P: Za kraj, što ste vi primili od Etiopljana?

O: Od Etiopljana sam primio mnogo toga. Njihova srdačnost, gostoprimstvo i pozitivan duh ostavili su dubok trag u mom srcu. Boravak u Etiopiji naučio me da cijenim ono što imam i da budem zahvalan za male stvari u životu. Njihova izdržljivost i otpornost u

suočavanju sa siromaštvom i problemima podsjetila me je da su moji vlastiti problemi, koliko god se činili velikima, zapravo mali u usporedbi s nekim drugima.

P: Kako biste opisali vaš osobni odnos s Bogom i na koji način taj odnos oblikuje vašu misijsku aktivnost?

O: Doživljam Boga kao Osobu koja je tu – blizu mene.

P: Koje duhovne prakse redovito prakticirate kako biste održali svoju duhovnost i povezanost s Bogom?

O: Tijekom misijskog rada redovito prakticiram duhovne prakse poput sudjelovanja na Misama, molitve krunice, čitanja brevijara i osobne molitve. Te prakse su ključne za održavanje moje duhovnosti i povezanosti s Bogom.

P: Koje vam duhovne stvarnosti ili sveti služe kao inspiracija i uzor u vašem misijskom pozivu?

O: Mi salezijanci se redovito utječemo Blaženoj Djevici Mariji, a svecima po potrebi.

P: Kako promičete solidarnost, pravdu i mir kao dio vaše duhovnosti i misijskog djelovanja?

O: Kroz svoj primjer i rad s drugima, nastojim činiti dobro za sve ljude s kojima dolazim u kontakt. Kada radim s djecom, nastojim ih poučiti tim vrijednostima, nadajući se da će barem nešto od toga ostati s njima. Iako neki možda neće odmah shvatiti sve te vrijednosti, vjerujem da će naša predanost solidarnosti, pravdi i miru ostaviti pozitivan trag u njihovim životima.

P: Kako usklađujete svoje osobne duhovne potrebe s potrebama zajednice u kojoj služite?

O: Pa iskreno, nema tu puno razdvojenosti - u svojoj zajednici čovjek može biti sam i razdvojen, no u radu sa zajednicom je sve duhovnost jer ljudi nas vide tako - ili smo blagoslov ili skandal.

P: Kako promičete dijalog, razumijevanje i međureligijsko zajedništvo u svojoj misiji?

O: Slijedim/o Crkveni nauk i u svakom susretu se trudim biti glas koji pomiruje i zbližava.

P: Kako vaša duhovnost utječe na vašu viziju budućnosti i način na koji se nadate i molite za promjene u svijetu?

O: Uzdamo se u Boga i pomoć Bezgrešne Pomoćnice te djelujemo za dobro svih i spas duša. Svaki dan kada nešto napravimo dobro - to je korak prema boljem svijetu. Prema tome mijenjajući sebe - mijenjam svijet.

Misijski rad zahtijeva hrabrost i predanost, kako od samih misionara tako i od njihovih obitelji. Ova odluka može biti izazovna i neizvjesna, no misionari se često suočavaju s tim izazovima s jakom željom da služe i pomognu drugima. Prilagodba na novi način života i kulturu također zahtijeva vremena i strpljenja, ali donosi i uzbudljiva iskustva te mogućnosti za osobni rast. Važno je imati realna očekivanja i fleksibilnost kako bi se prilagodili stvarnosti koju susrećemo u misijskim zemljama. Misionarski rad nije samo o pružanju materijalne pomoći, već i o izgradnji odnosa i podršci lokalnom stanovništvu. Kroz ova iskustva, misionari izgrađuju mostove između različitih kultura i doprinose razvoju zajednice u kojoj djeluju, ostavljajući trajan pozitivan utjecaj na ljude koje susreću.

III. RAZGOVOR SA SALEZIJANCIEM DON IVANOM DVORAČEKOM

P: Par riječi o sebi – ime i prezime, broj godina, trenutna misija ili misija u kojoj ste bili, vrijeme koje ste tamo proveli ili provodite?

O: Ivan Dvoraček, 32 godine, rođen u Požegi. Trenutno se nalazim na studiju teologije u Jeruzalemu gdje sam završio treću godinu.

P: Kako ste prvi put došli u kontakt s salezijanskom duhovnošću i što vas je privuklo tom pozivu?

O: Tijekom studija u Zagreb, u oratoriju na Knežiji u Župi Marije Pomoćnice. Don Boscova duhovnost svakodnevnice i obiteljski duh koji je bio između nas mladih i salezijanaca.

P: Kako ste odlučili postati salezijanac?

O: Dublje upoznavajući salezijansku duhovnost te služeći u oratoriju i Caritasovom domu za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, krenuo sam se istinski pitati gdje Bog mene želi. U razlučivanju korak po korak, osjećao sam sve dublju želju pristupiti salezijancima.

P: Možete li nam ukratko predstaviti vaš Red i Provinciju? Tko je utemeljio Vaš red i koje je osnovno poslanje salezijanaca?

O: Salezijance je osnovao talijanski svećenik don Ivan Bosco u 19. stoljeću u Torinu. Razdoblje industrijske revolucije je bilo doba velikih društvenih promjena te je don Bosco primijetio mnoštvo napuštenih mladih na ulicama grada. Potaknut tim, osjetio je snažan Božji poziv učiniti nešto za te mlade te ih cjelovito odgajati kako bi postali dobri kršćani i poštteni građani. Upravo je to i temeljno poslanje i danas salezijanaca te na takav način biti odraz i navjestitelji Božje ljubavi mladima.

P: Gdje salezijanci najviše djeluju?

O: Salezijanci su prisutni u preko 130 država svijeta te su trenutno *najrasprostranjeniji* red u Katoličkoj Crkvi. Upravljaju mnoštvom župa, centara za mlade, škola, sveučilišta.

P: Kako biste opisali glavne karakteristike salezijanske duhovnosti prema vašem iskustvu?

O: Djelovati u skladu s don Boscovom vizijom te tako živjeti svakodnevno odnos pun vjere, razuma i ljubaznosti u evanđeoskom-odgojnom procesu praćenja mladih kojima smo poslani. Svaka naša kuća ili ustanova pozvana je biti dom koji prihvaća, crkva koja evangelizira, škola koja odgaja za život, igralište kao prilika za radostan susret.

P: Koje salezijanske vrijednosti smatrate najvažnijima u vašem osobnom životu i službi?

O: Biti svjedok i navjestitelj evanđeoske radosti u obiteljskom duhu zajedno sa braćom salezijancima i mladima koji su mi stavljeni na životni put.

P: Kako promičete preventivni sustav svetog Ivana Bosca u vašem radu i životu?

O: Biti prisutan odgojno među mladima, posebno onima koji su na rubu te tako živjeti ono isto duhovno iskustvo koje je don Bosco ostavio nama u nasljedstvo.

ZAKLJUČAK

U prvom poglavlju prikazani su ključni aspekti misionarske duhovnosti na temelju crkvenih dokumenata - *Ad gentes, Evangelii nuntiandi, Redemptoris missio, Evangelii gaudium* i *Fratelli tutti*. U središtu misionarske duhovnosti nalazi se duboki osobni odnos s Gospodinom koji je za misionare izvor snage i inspiracije. Taj odnos misionarima pomaže u autentičnijem svjedočenju evanđelja prelazeći preko kulturoloških, socijalnih i duhovnih poteškoća koje ih zateknu. Nadalje, naglašena je osobna svetost kroz sudjelovanje na sakramentima s jedne strane te služenje siromašnima i marginaliziranima s druge strane. Njihova svakodnevna zadaća su sijati ljubav, suosjećanje, poniznost i nadu te uvijek tražiti način kako Kristovu poruku približiti svakom čovjeku. U dokumentima se ističe nužnost inkulturacije evanđelja u kojoj se misionarska duhovnost ogleda u otvorenosti prema drugim kulturama i vjerama. Da bi se misionarsko poslanje uspješno obavljalo za misionara je važna suradnja i zajedništvo među misionarima, s lokalnim crkvama i zajednicama. Misionar nije samo pojedinac, već je član šire crkvene zajednice koja djeluje u svijetu.

Drugo poglavlje oslikava djelo don Ivana Bosca koji je cijeli svoj život posvetio služenju mladima, osobito onima koji su bili najugroženiji. Don Bosco je bio bogat duhom, vizionar koji je prepoznao potrebu za trajnom institucionalnom podrškom mladima što ga je na koncu potaknulo na osnivanje salezijanskog reda. Njegov preventivni sustav i pedagoška načela utemeljena na ljubavi, razumijevanju i prevenciji oblikovali su mnogu djecu i mlade diljem svijeta. Osnivanje salezijanskog omogućilo je da se Boscova misija ostvaruje i dalje te širenje i misije na skoro svaki kontinent. Salezijanci su postali prepoznatljivi po svojoj sposobnosti da se prilagode lokalnim uvjetima s uspješnom zadržanom srži don Boscovih načela u svom radu. Djelovanje se očituje kroz osnivanje škola, sirotišta, tehničkih ustanova, pomoć u rehabilitaciji djece pogođene ratom te tako ostavlja trajan i dubok trag u zajednicama kojima služe. Salezijanski red, može se reći, je produžena ruka Crkve u područjima obrazovanja, humanitarnog rada i duhovnog vodstva. Predstavljaju svjetionik nade za djecu, mlade i potrebite u svijetu koji se neprestano mijenja.

U trećem poglavlju u osobi don Danka Litrića vidi se kako je u jednoj osobi duboko povezan duhovni poziv s pozivom na služenje ljudima u teškim i kriznim situacijama. Kroz svoje četrdesetogodišnje iskustvo u Ruandi don Danko svjedoči kako misionarski rad nadilazi sam navještaj vjere, odnosno kako je misionarski rad most između različitih običaja, jezika i kultura te instrument pomirenja i obnove u zajednicama koje su kao Ruanda bile pogođene ratnim sukobima i nevoljama. U njegovoj dugogodišnjoj misiji u Ruandi očituje se nesebično služenje, upornost i predanost koju je iskazao kroz mnoge izazove, a posebno u vrijeme genocida koji se dogodio u Ruandi 1994. godine. Tada je don Danko Litrić pokazano kako je moguće ostati vjeran idealima i poslanju i u najtežim okolnostima. Don Danko je kroz svoj rad pomogao poboljšanju života mnogih Ruandana te je svojim djelovanjem ostavio trajno naslijeđe u ovoj afričkoj zemlji. I to čini još uvijek, u 82. godini života koju provodi u Ruandi.

Misionarsko poslanje se očituje kao služba ljudima u potrebi, koja se odvija na više razina: vjerskoj, duhovnoj, socijalnoj, obrazovnoj i materijalnoj. Misionarski rad, obuhvaćajući sve ove razine, pokazuje da služenje bližnjima nije samo pitanje širenja vjere i znanja o vjeri, različitih religijskih učenja, već uključuje i brigu o cjelokupnom blagostanju pojedinca i zajednice.

LITERATURA

BIBLIJA, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2005.

Dokumenti:

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Ad gentes. Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve*, u: *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008.

PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976.

IVAN PAVAO II., *Redemptoris missio. Enciklika o trajnoj vrijednosti misijskog poslanja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990.

PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium - Radost evanđelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.

PAPA FRANJO, *Fratelli tutti. Enciklika o bratstvu i socijalnom prijateljstvu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2021.

Knjige i članci:

DRAGIČEVIĆ, D. (ur.), *Don Bosco - Kratki životopis*, Hrvatska salezijanska provincija, Split, 2013.

GOLUBOVIĆ, A., POLEGUBIĆ, F., BENO, J., Suvremenost pedagogije djelotvorne ljubavi sv. Ivana don Bosca, *Riječki teološki časopis*, 47 (2016), 1, str. 135-154.

LITRIĆ, D., *Borbe jednog misionara*, Misijska centrala, Zagreb, 1996.

LITRIĆ, D., *Bitka se nastavlja*, Glas Koncila, Zagreb, 2013.

LITRIĆ, D., *Ruanda – ljubavi moja*, Hrvatska salezijanska provincija, Zagreb, 2020.

KURKUT, M. (ur.), *Don Bosco – preventivni sustav*, Hrvatska salezijanska provincija, Split, 2013.

Odgoj don Boscovih salezijanaca, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2002.

RUFFINATO, P., Ivan Bosco, promicatelj života pomoću odgojnog djelovanja, *Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih*, 29 (2007.) 3, str. 210

STOJIĆ, A., *Don Bosco: Svetac mladenačke radosti*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2008.

SILOV, M., *Pedagoške ideje don Bosca, Makarenka i Neilla*, Zagreb, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014.

ŠUTALO, T. (prir.), *Don Bosco i njegovo djelo*, Salesiana, Zagreb, 2024.

TUNJIĆ, N., *Stoljeće salezijanske prisutnosti u Rijeci 1918. – 2018. Oratorij – župa – škola*, Rijeka, 2018.

MREŽNE STRANICE:

Hrvatska salezijanska provincija sv. Ivana Bosca <http://donbosco.hr/salezijanci/hrvatska-salezijanska-provincija> (preuzeto 18.8.2024.).

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja sveučilišnoga/sveučilišne _____, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo moga vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomski rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomski rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

MISSIONARY SPIRITUALITY AND SALESIAN MISSIONS:
THE EXAMPLE OF DON DANKO LITRIĆ

SUMMARY

The spirituality of missionaries emphasizes a personal relationship with God as a source of strength, holiness through the sacraments, and service to the poor. Inculturation of the Gospel, i.e., adapting to different cultures, and cooperation with local churches and communities are essential for successful mission and action. Saint John Bosco dedicated his life to working with young people, especially those in need, developing a preventive system based on love and understanding. By founding the Salesians of Don Bosco, he enabled his mission to spread globally, particularly through educational and humanitarian institutions. Don Danko Litrić in Rwanda is an example of how mission work goes beyond merely spreading faith, becoming a bridge between cultures and languages, and a means of reconciliation and renewal. During the 1994 genocide, Don Danko remained faithful to his mission, leaving a lasting impact on the missionary community in Rwanda. Missionary work encompasses religious, spiritual, social, and material dimensions, emphasizing that service is not only the dissemination of faith but also comprehensive care for the community.

Keywords: missionary spirituality, personal relationship with God, Don Bosco, Salesians of Don Bosco, preventive system, Don Danko Litrić, Rwanda, genocide